

transparant

EDITORIAAL

Eind juni. Na de viering in de parochie wordt er méér gepraat en gelachen en zijn er meer ontspannen gezichten dan gewoonlijk. “Ge ziet dat de examens voorbij zijn” zegt iemand, “ook voor de vaders en de moeders”. De mensen blijven hangen en praten na.

Dit verhaal moet doorgaan, denk ik. Zijn verhaal zal doorgaan, mensen zullen altijd nood hebben aan een visioen van een leefbare aarde, een menselijke, zelfs bovenmenselijke wereld waar het goed is voor iedereen, en aan richtlijnen om het leven zo te organiseren en te beleven dat voor ieder individu en voor de samenleving als geheel, dat visioen dichterbij komt. Het visioen van een betere aarde, een hemel op aarde en van mensen die daaraan werken met woord en daad, ingaand op een appel, een stem die hen oproept om door te gaan en anderen oproepen om ook zo te leven.

Het visioen...

Het visioen van het grote weidse land, waar er plaats is voor iedereen en waar het goed is om wonen. Waar recht en gerechtigheid wordt gedaan aan de weduwen, de wezen en de vreemdelingen, de armen en de zieken. Het beloofde land. Het land dat God aan zijn volk geeft. Het land dat maar beloofde land wordt als we de thora volgen, de richtingwijzers en de raadgevingen die God aan Mozes gaf. Ze zijn samengevat in de tien geboden, de ‘tien woorden ten leven’. Het land staat voor de plaats waar Gods woord gebeurt. Het is ‘elke plaats waarop de zool van jullie voeten treden zal’ waar ook ter wereld. Als je

sterk bent en zo leeft ‘dan zul je gaan: wegen van recht en zal je voorspoedig zijn.’¹ Toen en nu, ginder en hier.

Toen ik vanmorgen naar de Guimardstraat spoorde, deelde ik de trein met een tiental Aziaten: mannen, vrouwen, kinderen. Ik herkende ze. Ze hadden kerkasiel gekregen met Pinksteren in onze Don Bosco-parochie en nu verblijven ze in de Sint-Michielsparochie. Ze gingen naar het sp.a gebouw om hun zaak te bepleiten. Duidelijke en blijvende criteria om hier te kunnen verblijven, een wettelijke procedure die niet langer dan drie jaar aansleept, niet kunnen terugkeren... Aan vreemdelingen recht doen. Gods trouw wordt concreet ervaren in de trouw van mensen. Het wordt een refrein van Mozes tot Jesaja, tot Lucas en Matheus, van de Psalmen tot de Apocalyps, van toen tot nu. Van hier tot aan de andere kant van de wereld. De multiculturaliteit en de multireligiositeit is hoe langer hoe meer een gegevenheid. Het is echter niet voor iedereen evident er mee te leven. ‘Een verdragzame en solidaire samenleving is een voorwaarde om tot een gelukkige samenleving te komen’, concludeerde Jan Renders vanuit het ACW-congres in Kerk+Leven. ‘Globalisering van de solidariteit’ is een noodzaak, stelde het congres van de christelijke bediendencentrale. En kardinaal Danneels onderstreept in *Visie* dat de bisschoppen niet tegen de globalisering zijn, maar dat er resoluut de kaart van de armsten moet getrokken worden. Al evenmin evident. De illegale arbeider is een wegwerpartikel lezen we in de Morgen en de *sans-papiers* in de kerken zijn het topje van de ijsberg, waarvan er heel veel zich te pletter werken voor een hongersloon.

Hoe het beloofde land dichterbij brengen? Hoe ruimte creëren voor mensen zodat ze ten volle kunnen leven? Welke economische, sociale en politieke richt-

lijnen en consequenties houdt dit in? Daarvoor zullen we ‘eerst en vooral de globale maatschappelijke realiteit, moeten analyseren in al zijn aspecten en dan ethisch beoordelen’².

En een stem, een appel

Een appel om op dat visioen in te gaan, mee te gaan. Verbonden met de geschiedenis, gaan staan in de traditie van het volk van God onderweg. Gaan in het spoor van Jezus van Nazaret. Het christendom als een wezenlijk antwoord op een stem die ons roept. Dit jaar gingen de *Katholikentag* en het Europees Lekenforum door in Saarbrücken (23-28 mei). Een vijftigduizend katholieken kwamen samen om een ongelooflijk gedifferentieerd en rijk aanbod mee te maken, onder het

thema ‘Gerechtigheid voor Gods aangezicht’. In een viering met delegaties uit de hele wereld gaf een oude, wat bevende bisschop, een ijzersterke homilie. ‘Deze dagen horen we het veel’, zei hij, ‘dat Duitsland aan de spits moet staan, op alle domeinen.

Sociaal, economisch, financieel... en moest dat niet lukken, dan toch minstens op het vlak van het voetbal!’ Hij had de mensen mee. Aan de spits staan wil zeggen dat er ook verliezers zijn. Verliezen is echter vandaag geen optie. Verliezers moeten worden weggestopt. Uit de maatschappij verwijderd. Daar zit men mee verlegen. Jezus zette zich aan de kant van de verliezers. Aan de kant van de armen. Hij koos daarvoor. Hij koos niet om te staan aan de kant van hen die het voor het zeggen hebben. Niet bij de *winners*. Wij moeten dus ook aan die kant gaan staan. Hoe? Door er voor te kiezen. Door je te laten aanspreken, te luisteren naar de stem van de onderdrukten, de uitgestotenen, marginalen, de minsten. Als je dus God wilt vinden, Jezus wil achterna gaan: kies voor hén, luister

naar de stem, naar hun appel en wees gerust, je zal God zeker vinden!

Hoe dikwijls bezongen we 'het visioen en de stem die roept' niet in het oude lied:

Stem als een zee van mensen om mij, door mij heen.
Stem van die drenkeling van dat stuk wrakhout dat een mens blijkt als hij mij aankijkt.

Stem die geen naam heeft, nog niet, mensen zonder stem.
Stem als een specht die klopt

aan mijn gehoorbeen.
Woord dat aanhoudt.
God die mij vasthoudt.

In Saarbrücken ontmoetten we heel wat mensen, gedreven door het visioen en ingaand op die stem, op hun roeping. Terug thuis ontmoetten we Guido Goossens, terug uit Talca, Chili, waar hij van begin de zeventiger jaren aan het werk is met de mensen en José Comblin, theoloog en priester, toeval- lig ook in België. Latijns-Amerika is zijn werkveld vanaf de zestiger jaren. Eerst analyseren, vanuit het hoofd en het hart en vanuit een evangelische

bril kijken naar de tekenen van deze tijd en ze beoordelen. Het leek me boeiend om zijn verhaal over Latijns-Amerika vandaag in 't Vizier te brengen.

Een deugddoend verlot, met ruimte voor het visioen en de stem.

Guido Vos
Voorzitter

1 Jozua, 1, 1-9

2 De economische, culturele en sociale gevolgen van globalisering: een evangelisch-ethische benadering. Commissie Gaudium et Spes. Licap.

IPB - NIEUWS

Aankondiging brochure

Vorig jaar kwam een TGL-nummer uit onder de titel *Kerk in Beraad*. Daarin werden de inhoudelijke bijdragen samengebracht die in het IPB-beraad hadden geklonken. Door de positieve reacties die we hierop kregen, en de vraag om hier ook wat mee te kunnen doen in lees- en gespreksgroepen werd de idee van een werkbroschure bij het TGL-nummer uitgewerkt. De brochure is bedoeld voor individuen of groepen die zich willen bezinnen over wat geloof, kerk en engagement in hun leven betekent. Het is getiteld: *Geloven in perspectief*, en is verdeeld in zes hoofdstukken: 1) De tekenen van de tijd – de maatschappelijke contexten; 2) Kansen voor spiritualiteit; 3) Van spiritualiteit naar christelijk geloof; 4) Kerk en kerkbeleving; 5) Geloof en kerk in de samenleving en 6) Engagement en verantwoordelijkheid. Elk van deze hoofdstukken heeft een duidelijke structuur. De brochure bevat vele methodische suggesties om met deze thema's aan de slag te gaan. Ze bevat ook de nodige bijlagen die het gehele proces begeleiden.

De brochure is voorzien voor september 2006. Ze kan aangewend worden in de bijeenkomsten rond volwassenencatechese die vanaf volgend jaar georganiseerd worden, in reflectieprocessen in parochie-teams, parochieraden, enz. U kan ze nu reeds bestellen op het IPB-secretariaat aan 5 euro per exemplaar (verzendingskosten niet inbegrepen).

Afscheid

Op het Forum van 10 juni werd officieel afscheid genomen van Daniel Vanhoutte.

Daniel begon in september 2003 aan zijn taak als algemeen secretaris van het IPB. Bijna drie jaar maakte hij verslagen van bureau- en forumvergaderingen en dacht en werkte mee aan de richting die het IPB de voorbije jaren is uitgegaan. In tijden waarin de samenleving zoekt naar de plaats of niet-plaats van religie en spiritualiteit in haar structuren, en de kerk zoekt hoe zij kan antwoorden op de noden van onze tijd, is dit geen eenvoudige opdracht. We willen Daniel dan ook oprecht danken voor de vele uren die hij gespendeerd heeft aan het IPB. We hopen dat voor hem, zijn vrouw en zijn familie de toekomst open ligt en dat het hen goed mag gaan.

KORTGEKNIPT

Aankondiging boek.

Enkele jaren geleden gaf het IPB een boek uit over het huwelijk. *Liefde is... een reuzensprong van geloof*. Het is een boek met een schat aan gevarieerde info voor iedereen die begaan is met relatie, huwelijk en gezin. Eén van de mede-auteurs heeft ondertussen een doctoraat geschreven over het gezin en nu is een boek uit van haar hand. Annemie Dillen vraagt in *Geloof in het gezin? Ethiek, opvoeding en gezinnen vandaag*, wat er met 'het gezin' vandaag aan de hand is. De waarde die aan het gezin wordt gehecht en de crisis die het gezin treft lijkt een onoverkoombare paradox. Vanuit christelijk standpunt tracht Annemie Dillen hier antwoorden op te formuleren. Het boek is uitgegeven bij Lannoo (ISBN: 978-90-209-6541-4) en kost € 24,95.

Liefde is... een reuzensprong van geloof; te verkrijgen via www.ipbsite.be, bij bestelformulier publicaties.

Antenne en zender

De Europese religieuze congregaties, verenigd in UCESM (Unico Conferentiarum Europae Superiorum Maiorum), zijn al langer betrokken bij de bewegingen die zich concentreren op het probleem van de mensenhandel. Zij hebben nu een actie ondernomen om de vrouwenhandel aan te klagen die georganiseerd werd rond de wereldbeker voetbal in Duitsland. 40.000 jonge vrouwen, voornamelijk uit armere landen in Europa, zijn slachtoffer van de handel, en worden hoofdzakelijk als prostituee ingeschakeld. Via petitie wordt opgeroepen deze actie te ondersteunen. Meer informatie kan u krijgen op het secretariaat van UCESM, ucesm@ucesm.net. Van harte aanbevolen.

Verslag Europees Lekenforum en Duitse Katholikentag Saarbrücken, 23-28 mei 2006

Van dinsdag 23 tot zondag 28 mei 2006 vond in Saarbrücken de tweejaarlijkse bijeenkomst plaats van het Europees Forum van Nationale Lekencomités (ELF). De doelstelling is het stimuleren van contacten in Europa tussen de verschillende nationale lekenraden en lekencomités of gelijkaardige organisaties. Tegelijk worden ook contacten onderhouden met de CCEE (Europese bisschoppenconferentie), CCPE (Europese Priesterraad), UCESM (Europese vereniging van apostolische religieuzen) en de Pauselijke raad voor de leken. Van elk van deze groepen was een vertegenwoordiger aanwezig op de studiedebijeenkomst in Saarbrücken. Allen riepen ze op tot intense samenwerking met de leken. Ook Mgr. Clemens, secretaris van de Pauselijke raad voor Leken onderstreepte het belang van de onafhankelijke verantwoordelijkheid van leken voor het zoeken naar een orde van gerechtigheid in de samenleving. Hij drukte daarbij de wens uit dat het Europees Lekenforum, dat 300 miljoen leken vertegenwoordigt, een overtuigd en dynamisch orgaan zou zijn. Het thema van dit Europees Forum van nationale Lekencomités was dit jaar hetzelfde als de Duitse *Katholikentag* die in dezelfde stad en op dezelfde dagen doorging: Gerechtigheid voor Gods aangezicht. Voor de inhoudelijke invulling van dit thema werd dankbaar gebruik gemaakt van de debatten die voorzien waren op de *Katholikentag*. Alois Glück bracht voor het Europees Lekenforum een inleiding op het thema. Hij stelde dat de sociale welvaartstaat op zijn limietten botst. Wie zal onze levensstandaard blijven betalen? Durven we de consequenties van de demografische ontwikkeling doordenken? En welke invloed heeft de globalisering op de politieke invloed in de verschillende landen? Dergelijke vragen en de antwoorden die daarbij horen deden hem besluiten dat er een alternatief gezocht dient te worden: het creëren van een samenleving in solidariteit. Hij deed daarbij een beroep op de christelijke mensvisie die het individu ernstig neemt. Daarbij hoort meteen een verantwoordelijkheid om de talenten binnen te brengen in de sociale relaties. Zo komt solidariteit in het zicht. Eerst komt dus verantwoordelijkheid en betrokkenheid op elkaar van burgers en staat. Solidariteit volgt als vanzelf.

Daarop volgden enkele getuigenissen van nationale comités die zich hadden voorbereid op het thema. Er was een getuigenis uit Engeland/Wales dat een geschiedenis schetste van de strijd van (hoofdzakelijk) leken voor meer gerechtigheid in de samenleving. De inspirerende vraag was op welke zaken in de hedendaagse samenleving de generatie van twee eeuwen verder ons zal oordelen. Ook Slowakije bracht een getuigenis binnen. In een land waar vervolgers en vervolgdgen uit het oude regime hun leven samen moeten vormgeven is gerechtigheid voor Gods aangezicht en de liefde van God de enige manier om deze realiteit te accepteren. Liefde als absolute voorwaarde om gerechtigheid te doen geschieden.

Ook op de Duitse *Katholikentag* werd er gedebatteerd over het sociale model dat Europa dient te realiseren als we Gerechtigheid voor Gods aangezicht ernstig nemen: Wat rest er van het sociale Europa? Hierin gingen de verschillende sprekers op zoek naar de concrete strijd die geleverd is om tot het sociale model te komen. Van daaruit werd gekeken naar welke strijd op dit moment gaande is, om daaraan een nieuw sociaal Europa te koppelen. De strijd van vrouwen, armen, mensen zonder papieren, en jongeren (in de banlieus bijvoorbeeld) zijn hiervoor kenmerkend. In de tweede conferentie werd dan nagegaan hoe we tot dergelijke hervormingen kunnen komen zonder revolutie. De ongelijkheid op het vlak van arbeid en kennis zijn bijvoorbeeld twee zaken die hierbij dringend dienen aangepakt te worden. De opdracht van de politiek werd omschreven als 'mensen iets geven waaraan ze zich kunnen vasthouden'. De sociale leer van de kerk is in deze vruchtbaar geweest, maar ze is haar dynamisme verloren. Hier ligt een taak voor de lekenbewegingen. De theologen hebben de taak om ze te actualiseren.

Dialogo van de leken en de priesters

Naast het thema van de gerechtigheid werd ook gesproken over het samenwerken van priesters, leken en bisschoppen. Dit bleek uit de verschillende verhalen geen vanzelfsprekende maar wel noodzakelijke stap. Vanuit de leken werd de vraag gesteld wat prioriteiten zijn voor de vorming en de uitoefening van het priesterambt in een

kerk waarin vele parochies het zonder priester moeten stellen. Vanuit de priesterraad werd gesteld dat de 21ste eeuw de eeuw van de leken zal zijn. Wat betekent dat voor een missionaire kerk? En hoe kunnen we de angst die nu domineert tussen de verschillende niveaus van leiding in de kerk overwinnen? Deze laatste vraag kwam ook uitgebreid aan bod in de gespreksgroepen achteraf, samen met de voorstellen om constructief te werken aan een dialoog tussen bisschoppen, priesters en leken. William Kenney, hulpbisschop van Stockholm lanceerde de oproep om de angst van de verschillende geleidingen in de kerk voor elkaar te overwinnen en samen verantwoordelijkheid te nemen voor de uitdagingen die op ons afkomen. En dit vanuit de oproep "Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de HEER van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God." (Micha 6,8)

Statutaire vergadering

Op de statutaire vergadering werden enkele statuten gewijzigd en de financiën voorgelegd en goedgekeurd. De Nederlandse Maria Draaijers werd terug verkozen als voorzitter van het Europees Lekenforum. Ook Jan Degadt (IPB) werd bevestigd in zijn taak als schatbewaarder. Er werd gedacht over thema's voor de volgende vergadering en het voorstel tot statement en brief voor de verschillende organen werd overlopen.

Het was een succesvol Lekenforum. Opvallend was wel de afwezigheid van de Zuid-Europese landen (Spanje, Italië, Frankrijk). De Poolse delegatie was afwezig omwille van het pausbezoek. Tegelijk werd een toenadering gevoeld tussen de situatie in wat eens Oost-Europa heette en de westerse landen. En ook de samenwerking met de Priesterraad, de religieuzen en de CCEE zal zeker verdergezet worden. Zoals gezegd werd door de vertegenwoordiger van de CCPE "We zitten op dezelfde boot". We zullen maar kunnen werken aan meer gerechtigheid in de samenleving, wanneer we als kerk de handen in elkaar slaan.

Meer info: <http://www.europ-forum.org>

Lea Verstricht

Interview met José Comblin

José Comblin is priester, theoloog en vroeger medewerker van Dom Helder Camara en andere profetische bisschoppen van Latijns-Amerika zoals L. Proaño, Mendez Arceo en P. E. Arns. Zijn werk staat nog steeds in dienst van de volkskerk in Zuid-Amerika. Eén van zijn vele taken is, sinds jaren, het leiden van vormingscursussen die leken stimuleren tot missionair zelfbewustzijn en sociaal engagement. Hij doet dit samen met 6 pastorale werkers. De cursussen geven de nodige background om het evangelie op een eigentijdse wijze te verkondigen en de droom van de eerste christelijke gemeenschappen waar te maken. José Comblin is actief in het arme Noord-Oosten van Brazilië. Hij leeft daar afwisselend tussen mensen van de volkswijken en op het platteland. Hij was de voorbije maand in België.

Samen met een groep vrienden wilden we graag weten hoe hij tegen de actuele ontwikkelingen in samenleving en kerk in Latijns-Amerika aankeek. We lezen erover in de media, maar hoe beleeft je het daar?

Volgens José Comblin voelen de arme Brazilianen veranderingen sinds de regering Lula aan de macht is. Elke maand krijgen alle gezinnen in alle uithoeken van dit land een familiale beurs voor onderwijs en medische verzorging. Wat een verandering: van een bepaald maandelijks bedrag voor je kinderen en je gezondheid kan je zeker zijn! De minimum lonen zijn met 60% gestegen. Dit zijn punten van verandering en vooruitgang. Maar, zijn het meer dan de spreekwoordelijke “druppels op een hete plaat” als je ziet hoe goed het de goeude klasse in Brazilië gaat? De winsten van de banken zijn nooit zo groot geweest. Lula klaagt bij hen de armoede in Brazilië en de omliggende landen wel aan. Hij deed dat, al onmiddellijk na zijn verkiezing, op dé bijeenkomst van de leiders en de leidinggevende klasse van de wereld: het Wereldforum van Davos! Maar, wat verandert er fundamenteel? Sinds hij aan de macht is, is de repressie tegen de Beweging van de Landloze Boeren minder, door sterkere controle op de politie en meer bestraffing van

foltering, geweld..., maar de landhervorming en de beloofde grond voor duizenden gezinnen zijn er nog steeds niet en lijken niet dichterbij te komen. De concentratie van macht en rijkdom is in de handen van internationale bedrijven, zoals Monsanto en o.a. Cargil. Hun bloeiende soja-productie en -handel is fenomenaal gegroeid, dankzij steun van de staat. Het Amazonegebied en zijn bewoners (en ons gehele eco-systeem) zullen het geweten hebben! En ondertussen verlaat ook Volkswagen het land, nadat het ook met grote staatstussenkomsten Brazilië werd binnengehaald en grote winsten maakte! Produceren in Tsjechië is ondertussen goedkoper geworden.

“Een andere wereld is mogelijk, is nodig voor de meerderheid van de Brazilianen! Maar het is zeer moeilijk!” 10% van de bevolking controleert 42% van de rijkdommen van het land.

En toch is het feit dat Lula aan de macht is, belangrijk. Het is ook belangrijk dat er in Venezuela een president is die stand kan houden, ondanks het verzet van Amerika en de goeude klasse van het land! En recent is er de verkiezing van een president van de Indio's, Evo Morales in Boliviaë.

Wat zullen deze presidenten, die de taal van het volk begrijpen en spreken, kunnen waarmaken van de verandering die nodig is en die zij beogen? Zal de samenwerking tussen deze leiders, zal de onderlinge solidariteit tussen deze landen op lange termijn nieuw leven mogelijk maken voor de zwaksten onder de mensen? De geschiedenis zal het uitwijzen. De verwachtingen van het volk zijn groot. De belangen van de tegenspelers zijn echter even groot. Zullen de leiders keuzes maken waarmee zij het doel kunnen halen waarvoor zij door de mensen gekozen zijn: een wereld waarin het goed is om te leven voor iedereen?

Wat is de rol van de kerken in dit proces?

De Protestantse Pinksterkerken blijven groeien ten koste van de katholieke kerk. Dit is een beweging die ondertussen al 25 jaar gaande is. Hoe komt dat? In de kerken van de

Pinksterbewegingen worden de mensen die het moeilijk hebben (sociaal, economisch, persoonlijk...) aangesproken op hun eigen ervaring en leven. Zij worden uitgenodigd hun strijd als mens te delen met elkaar, zij worden overtuigd van hun waarde en waardigheid. Zij worden ook opgeroepen om te getuigen van hun geloof. De Pinksterkerken zijn wervende kerken, die persoonlijk heil beogen voor hun leden, als personen en als groep. De Latijns-Amerikaanse bisschoppen maken zich ongerust over de vermindering van het aantal katholieken en hun overstap naar Pinksterkerken. Maar in deze kerken worden mensen warm onthaald en aanvaard zoals ze zijn. Daartegenover staat de katholieke kerk die van voorschriften en de leer de belangrijke pijlers maakt voor het leven als gelovige. Zulke kerk vraagt het volk niet. José Comblin twijfelt er dan ook aan of het tij voor de katholieke kerk nog wel te keren is. Daarenboven is de ondermijning van de Latijns-Amerikaanse volkskerk van de jaren '70 zeer systematisch en grondig gebeurd. Mobiliserende bisschoppen (zoals Dom Helder Camara) en priesters zijn vervangen door kerkelijk personeel dat ver af staat van het volk. Zelfs als ze een volkse achtergrond hebben, distantiëren zij zich vaak van de gewone mensen. En aan de leken worden slechts mindere rollen toebedeeld, onder streng toezicht.

De uitdaging voor de kerk is massaal. De richting waarin deze moet gaan en de rol die ze moet vervullen zijn uit bovenstaande analyse duidelijk.